

Indkaldelse til generalforsamling

Generalforsamlingen afholdes mandag den 2. marts kl. 19 i Lindeværftet

Dagsorden

1. Valg af dirigent
2. Formandens beretning
3. Fremlæggelse af regnskab
4. Behandling af Indkomne forslag
Forslag skal afleveres til bestyrelsen senest en uge før generalforsamlingen
5. Valg af bestyrelsesmedlemmer iht. § 4.
På valg er :
 - Jacob Raarup Jensen. (Ønsker ikke genvalg)
 - John Petersen. (Villig til genvalg)
 - Barbara Mai. (Villig til genvalg)
 - Burt Faber. (Ønsker ikke genvalg)
6. Valg af suppleant:
 - Mangler kandidat.
7. Valg af revisor:
 - H. P. Rasmussen. (Villig til genvalg)
 - Jens Herborg. (Villig til genvalg)
8. Fremlæggelse af budget og det årlige kontingent
9. Eventuelt

Efter generalforsamlingen er der medlemsmøde.

Kalender

Påskeudstilling, fra torsdag 2. april til 6. april

Er ikke planlagt endnu.

Maj

Medlemsmøde

Sommeråbent fra den 13. juli til den 2. august

Sommeråbent i Lindeværftet, evt. med aktiviteter.
Alle dage fra kl. 14 – 17.

Historisk dag lørdag den 8. august

Historisk dag ved Slottet.

September

Medlemsmøde.

Oktober

Husflidsudstilling på Sønderborg Slot.

Mandag den 7. december kl. 18

Medlemsmøde. Gule ærter.

Næste nyhedsbrev

Det næste nyhedsbrev udsendes i oktober 2015 og eventuelle indlæg skal være indsendes senest ultimo september.

Indlæg sendes til:

Lauget, e-mail: pr@hjortspring.dk

Navne og adresser

Formand	N. P. Fenger, Søbakken 14, 6430 Nordborg, tlf. 74 45 04 30, e-mail: formand@hjortspring.dk
Næstformand	Jacob Raarup Jensen, Lebølvej 29, Lebøl, 6470 Sydals, tlf. 22 29 21 59 e-mail: naestformand@hjortspring.dk
Kasserer	John Petersen, Ugebjergvej 13, 6430 Nordborg, tlf. 74 45 62 71, e-mail: kasser@hjortspring.dk
Sekretær	Barbara Mai, Brushøjvej 21A, Holm, 6430 Nordborg, tlf. 74 49 19 69, e-mail: post@hjortspring.dk
Øvrige	Burt Farber, Baunbjerg 3, Holm, 6430 Nordborg, tlf. 74 46 17 76, e-mail: post@hjortspring.dk Bent Aasand, Vestervang 30, Ulkebøl, 6400 Sønderborg, tlf. 40 40 03 58, e-mail: post@hjortspring.dk Chr. B. Hansen, Holger Drachmanns Gade 4 ^{3. tv} , 6400 Sønderborg, tlf. 22 72 72 56, e-mail: post@hjortspring.dk
Redaktion	Lauget, e-mail: pr@hjortspring.dk
Lindeværftet	Dyvigvej 11, Holm, 6430 Nordborg
Internet	http://www.hjortspring.dk

Nyt projekt!

For at øge interessen omkring skibsfart og skibsbygning i oldtiden ønsker vi at bygge en ny båd, ikke som erstatning for Tilia men som supplement i formidling af historien.

Vi har valgt at lave en kopi af Bjørkebåden

Vragdele fra Bjørkebåden blev opdaget første gang i 1929, da man gravede en kanal ved Bjørke by i Gästrikland (i nærheden af Stockholm, Sverige). I 1947 gen fandt man båden, da man rensede kanalen, og først da resulterede fundet i en undersøgelse.

Kanalen blev tørlagt på fundstedet, og båden blev gravet ud, hvorefter den blev taget op, konserveret med glycerin og udstillet på Länsmuseet i Gävle.

Ved kanalgravningen i 1928 havde man bortgravet ca. 75 cm af bådens midte, men også rensningen af kanalen i 1947 havde skadet båden. Ved gennemgang af den jord, der var taget op ved rensningen, fandt man flere løse båddele. Ellers havde båden ligget beskyttet i bunden af kanalen med overdelen i et tørvelag og bunden i et gytjelag.

Bjørkebådens konstruktion

Båden var 7,22 m lang og 1,24 m bred. Bådens bund består af en udhulet planke. Bund- eller kølplanken er af Lindetræ og måler 0,7 m på det bredeste sted. I enderne smalner den til og bliver tykkere. Planken er flækket, mens den endnu var i brug, og er efterfølgende repareret, dels med en træplade, der er naglet fast, og dels med to sting syet med vidjer. I bundpladen er der hugget klamper ud til fastgørelse af spanterne, tre for hvert spant. Bundplankens ender er på undersiden hugget til en køllignende form, og har et hul tværs igennem. Hullet har gjort det muligt at binde et tov i båden og trække den. Kølen forstætter i et træstykke, der er naglet til undersiden af stævnene. Stævnene lå løst ved bådens for- og agterende, da man frilagde den, oprindeligt var de lasket på bordplanken og klinket sammen med bordene.

På hver side af bordplanken er påsat en bordplanke af fyr. De måler 0,35 m, hvor de er bredest. Naglehuller med rust langs bordplankernes nedre kant og bundplankens øvre kant viser, at bordene var klinket til bundplanken med jernnagler. I bordene er der hugget klamper ud til fastgørelse af spanter, to i hver side for hvert spant. Et sted har klampen ikke passer og spantet hviler i stedet i en fordybning i bordplanken. Øverst på bordene løber en udhugget liste, som kun afbrydes, der hvor toppen af spanterne hviler. Bordenes øvre kant er fortykket.

Båden har seks spanter, de to er meget nedbrudte, mens de øvrige er bedre bevarede. Spanterne sidder med 1,19 m mellemrum i stævnene og 0,93 m i midten af båden. Spanterne er af nåletræ, og surret til klamper på bordplankerne og bundplanken med vidjer af enegrene. I den øverste, fortykkede del af bordplankerne, er toppen af spanterne fæstet med klinkenagler. Hullerne i klamperne og spanterne er forkullede i kanterne, fordi de er boret med en opvarmet jernstang. Nogle steder har hullet i spantet ikke passet, og man har boret et nyt ved siden af.

Der er ikke fundet spor efter det, der har været bådens fremdrivningsmiddel, men den har formentlig været padlet frem. I bunden af båden lå en måtte af birkeris, som man mener, har været underlag for bådens ballast. Ved siden af båden lå to sten, som kan have været ballaststen.

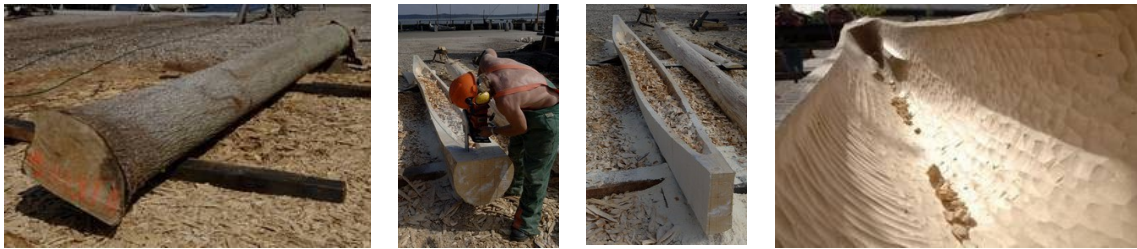
Data og fortolkning

Indtil 1983 var det ikke muligt at datere båden ved hjælp af ”kulstof-14 metoden”, på grund af konserveringen med glycerin, der havde tilføjet ”moderne” kulstof atomer. Men i 1983 opsporede man en stump træ, der uden tvivl kom fra Bjørkebåden, og som var ukonserveret. Båden kunne da dateres til at være fra omkring 400 e.kr.

Med en længde på 7,22 m og en bredde på 1,24 m har Bjørkebåden været et smalt og langt fartøj. Med kun en person i båden, var ca. 40 kg ballast eller last nødvendig for bådens stabilitet. Den skulle placeres lidt foran midten, samme sted som birkemåtten lå, da båden ellers ville ligge for lavt med agterenden. Uden ballast ville båden kunne rumme 4 – 5 personer, og har endda kunnet bære yderligere last, uden at fribordet blev for lavt.

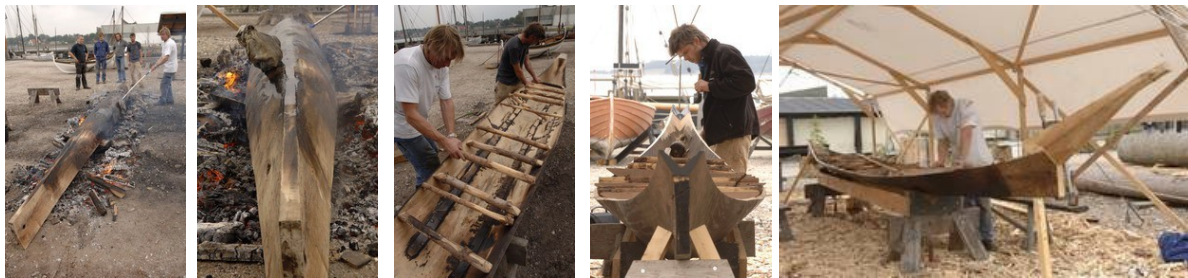
Båden har formentlig været nem at manøvrere, og de køllignende dele i bundplankens ender har været med til at holde kursen.

Vikingskibsmuseet i Roskilde har bygget en kopi som et arkæologisk byggeprojekt. Jeg vil ikke beskrive hele dette projekt men blot vise en billedserie fra projektet. Bjørkebåden er bygget som en udspændt stambåd.



Lindetræ til bådplanken, tilskæring og udhugning.

Foto: Vikingskibsmuseet.



Udspænding af båd og bygning.

Foto: Vikingskibsmuseet.



Montering af stævne.

Foto: Vikingskibsmuseet.



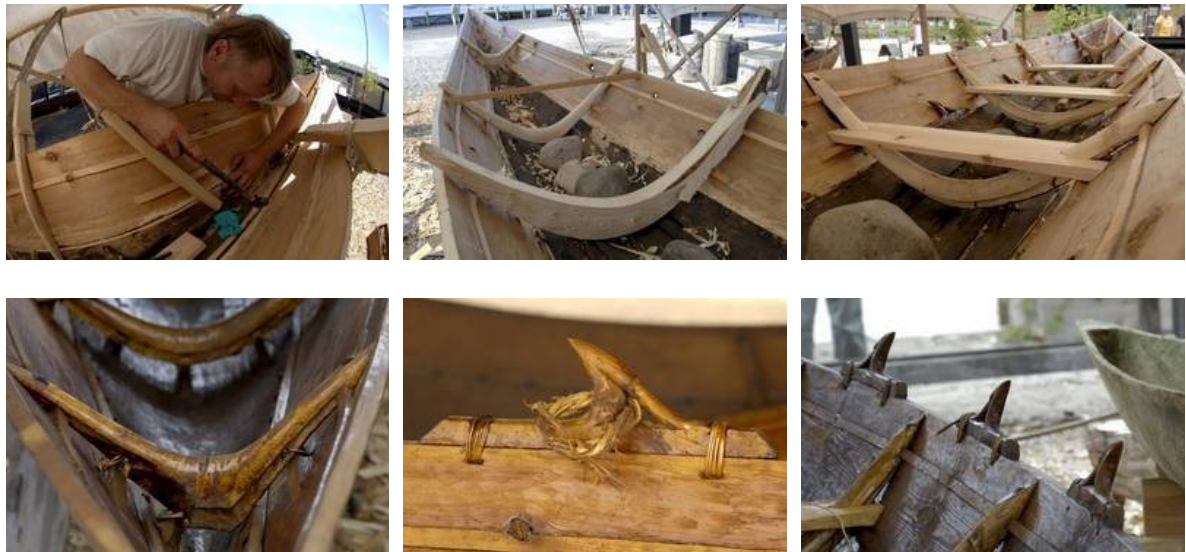
Bordplanker.

Foto: Vikingskibsmuseet.



Montering af bådplanker.

Foto: Vikingskibsmuseet.



Montering af spanter.

Foto: Vikingskibsmuseet.



Den færdige båd.

Foto: Vikingskibsmuseet.

En båd der har sejlet i den svenske skærgård er vel også født til farvandet omkring Als og det syd-fynske øhav.

Jeg glæder mig meget til at komme i gang!

Bent Aasand 2014.

Et æventyr, en fabel, et sagn i tre akter

K. V. Valbjørn, 11. November 2014

Scenen:

Vi befinder os et eller andet sted på den sydlige Østersøkyst nede ved udmundingen af en flod. Vest for flodmundingen på en strandeng ser vi to halvfærdige kanoer, så store at de næsten kan kaldes både, den ene med to horn dristigt ragende op både for og agter. Omkring disse både ser vi talrige mænd i gang med bygningen, nogle arbejder med økser for at tildanne tømmeret, andre i gang med at surre bordene sammen.

I baggrunden op mod et skovbryn er en kulmile i gang, røgen siver ud gennem græstørvene hist og her. Et par kulsviere arbejder med lange stænger for at tætte græstørvsdækket.

Nede ved flodbredden ude i floden ligger 6-8 træstammer, fortøjet til bredden. Ovenfor stammerne ligger et par småbåde eller kanoer fortøjet til bredden.

Øst for flodmundingen, ligeledes på en strandeng, ser vi en snes hytter spredt ud over engen. Nogle kvinder og børn er i gang med forskellige aktiviteter, hvilke kan vi ikke se, madlavning, leg og lignende. Røg fra talrige bål slører udsynet.

1. Akt

Her i skumringen kommer der vestfra langs stranden tre mænd gående. Bådbyggerne har set dem længe, men har ikke taget notits af dem, truende ser de ikke ud. De to, lidt lavstammede og egentlig hinanden lig, er iført lidt slidt, gråt tøj og blot bevæbnede med en kniv. Den tredige, højere og med en skarlagensrød kappe og omgjort med et sværd og med en flitsbue over skulderen, skridter af sted lidt bagved de andre to. Alle tre bærer en bylt.

De tre mænd går op til den, der tydelig vis nok er bådbyggeren, altså mesteren.

De præsenterer sig, Den ene af de lavstammede tager ordet: "Jeg hedder Hroar, min bror hedder Helge og vores fætter der bagved hedder Alfred. Vi er kommet for at bestille en båd. Den skal have en bredde på --".

Bådbyggeren afbryder: "Jeg hedder Arn. Lige nu kan vi ikke snakke, vi skal have surret styrbords rælingsplanke til inden aften for at undgå, at båden bliver skæv. Det ser ud til regn de næste par dage, så kan vi ikke arbejde. Gå ned til floden, hvor I finder nogle kanoer. Tag en af dem og sejl over til den anden side, gå op til den største hytte og bed om et krus mjød hos min kone. Jeg kommer om en time. Styr lidt opstrøms, der er en kraftig strøm i disse dage efter den voldsomme regn her sydpå over bjergene, den regn vi får i morgen".

2. Akt

Inde i huset sad de tre fremmede, Hroar, Helge og Alfred, sammen med Ran, to af hans bådbyggere og Rans kone rundt om et bål. Regnen trommede på taget. Middagsmaden havde bestået af en vildtragout med brød til. Drikkelsen var Mjød.

"Nå, lad os høre" sagde Ran.

Roar tog ordet: "Vi kommer fra en ø langt mod vest, Als hedder den. Helge er min bror, Alfred vores fætter. Vi lever hovedsagelig af fiskeri, dels fra kysten, hvor vi har net spændt ud og dels fra vores kano, som vi bruger, når vi vil pilke torsk. En del af fangsten sejler vi så sydpå til de andre bosættelse langs Als' vestkyst, vi bytter den væk for korn og kød. Vi er imidlertid klar over at en større båd ville være en gevinst for os, dels for at kunne have en større last med og dels for at kunne sejle i stærk blæst".

Hroar tog en slurk af mjøden og fortsatte:

"Vi har tænkt os en båd med en længde på 3-3½ favns længde og en bredde på godt en favn. Den skal have et sejl og ..."

Ran afbrød: "Vi kender ikke noget til sejl, selvom vi har hørt, at man nede sydpå er begyndt at anvende sejl". Hroar hævede hånden og sagde: "Vent lidt, det kommer vi til, lad mig fortsætte. Vi tog af sted i vores kano for en måned siden, roede østover fra ø til ø indtil vi nåede Langeland. Der fik vi skibslejlighed i en stor kano, nej et skib nærmest, med femten - tyve padlere. Vi var meget imponeret over skibets teknologi og sødygtighed, og det var fra styrismanden, vi fik oplysninger om, hvor det var fremstillet, nemlig hos jer. Efter at være landsat på sydkysten, så langt østpå som skibet nu skulle, har vi vandret langs kysten, hvor vi endelig nåede jeres værft. Hvad angår sejlet kan Alfred fortælle".

Alfred rømmede sig og fortsatte: "For nogle år siden vandrede jeg syd på langs floder og siden langs kysten af Nordsøen, havet mellem kontinentet og Britannien. Jeg nåede en stor halvø, der strækker sig ud mod Britannien, Bretagne hedder den. På sydkysten af halvøen bor et folk, der hedder Veneterne. Der boede jeg sammen med dem i nogle år og fiskede sammen med dem i deres både. De anvendte sejl, fremstillet af tyndt, alungarvet læder. Vi mødte sommetider både fra Rom. Deres sejl var nu fremstillet af hør". (Cæsar: "Gallerkrigene" Bog 3, kapitel 2, afsnit 13)

Hroar tog igen ordet: "Vi har nu følgende forslag. Helge og Alfred bliver hos jer, mens båden bliver bygget, Helge hjælper med bygningen og rådgiver hvad angår vore ønsker om bådens facon og indretning. Derudover fisker han og forsyner hele værftet med fisk. Alfred rådgiver angående sejlet og det opstående og jager vildt til værftet. Hvad siger I til? I får altså tilført en ny teknologi og får samtidig frigjort folk fra jagt og fiskeri til bådbygning. Nå ja, under vores vandring har vi fundet nogle kg. rav, som kan udgøre en del af betalingen".

Ran og hans to mænd satte sig hen i et hjørne og diskuterede forslaget.

Efter en halv times tid kom de tilbage til bålet. Ran sagde: "Vi går med til forslaget. Vi regner med, at bundplanken bliver i lind, udkrænget som vi plejer. Vi syr bordene på med lindebastsnore. Hvad angår stævne og spanter må vi se tiden an, deres udformning bliver afhængige af krav fra rigningen, var det ikke det du kaldte sejlarrangementet? Også andre detaljer kan så aftales med Helge. Ravet kan vi sagtens bruge, det bytter vi mod jernbarrer, som købmændene kommer med ned ad floden.

Og således blev det.

3. Akt

Hroar er ude at sejle med sejljollen i Als fjord. Godt slidt er den efter 20 års forløb men stadig brugbar. Vi følger hans tanker:

"En god båd er det, men den er lidt uhåndterbar for én mand. Jeg mangler Helge eller Alfred. Denne er nu igen på vandring nede sydpå, hans udlængsel er ikke til at styre, og Helge?"

Hroar får tårer i øjnene ved tanken om Helges død. "Han blev dræbt dernede ved Stolbro, den aften for et par år siden. Vi, Helge og jeg, var sejlet ned til Stolbro vig med en ladning torsk, som vi ville bytte for noget korn, noget kød og et par garvede huder. Vi havde besluttet at blive natten over hos vores venner.

På et tidspunkt i løbet af aftenen var en stor båd løbet ind på stranden. Det var en købmand, der var på vej nordpå med varer, jernvåben, skjolde og forskellige trævarer. Senere var besætningen kommet op til landsbyen som man plejede. Mandskabet var nogle grove karle, ikke helt styret af købmanden. I løbet af aftenen rundt om bålet blev nogle af mandskabet lovlig aggressive over for kvinderne. Høvdingen i Stolbrostammen havde da sendt bud til nabostammen, og snart dukkede Bjørn med en 10 - 12 mand op for at dæmpe aggressiviteten. Det hjalp ikke og snart opstod der slagsmål. Da Helge ville afvise en mand fra at komme for tæt på en kvinde, stak manden Helge ned med en kniv.

Det udviklede sig til en kamp med våben og de fremmede blev alle dræbt. Alsingerne mistede fire mand og altså også Helge.

Næste morgen forlangte goden, at båd og udstyr skulde ofres til guderne ved at blive sænket den hellige sø oppe ved Hjortspring, selv om vi andre nok ville have haft et par af spyddene. Båden blev imidlertid slæbt op ad Stolbro bæk og blev sænket i søen.

Vore folk blev begravet og de fremmede blev hængt op i træerne. Og således mistede jeg altså min bror, Helge".

Hroar tørrede tårerne væk og fortsatte øst over.

Det var blæst op og en blåsort skybræmme nærmede sig fra vest. En kraftig byge skyllede hen over fjorden. "Kommer regn før vind, tag sejlet ind" huskede Hroar, at Alfred altid sagde og forsøgte at frigøre skødet. Det var imidlertid gået i bekneb i klampen.

Båden krængede kraftigt over og borede sig ned i en bølge. Den blev bordfyldt. De to store sten, som Hroar havde lagt foran masten for at afbalancere båden, trak den ned.

Hroar svømmede i land og da han var nået stranden ved Lyngen vendte han sig om. Den finder vi aldrig, tænkte han og traskede i sit våde tøj den lange vej mod Mjels og videre til Oldenor. Mismodig var han og tænkte: "Sådan en båd får jeg aldrig igen, og dog!"

Den Maritime Arv

Denne sammenslutning, som er omtalt i sidste nyhedsbrev, holdt møde den 21 november 2014 i Husum. Som repræsentanter for laug et deltog Bent samt undertegnede. Mødet blev afholdt i Nordsø-museet, som er beliggende i Nissen huset i Husum. Den statelige bygning er opkaldt efter Ludwig Nissen (1855-1924), som udvandrede til USA. Her ernærede han sig som diamanthandler og tjente mange penge. Han var meget kunstinteresset og erhvervede en stor samling af malerier. På sine gamle dage donerede han sin malerisamling til sin fødeby og bekostede opførelsen af det, som i dag kaldes Nissen Huset. Mødet blev indledt med en rundgang i museet. I en afdeling af museet så vi de malerier, som Nissen havde samlet. En anden afdeling har egnene ved Vadehavet som tema. I de egne har menneskene altid levet i en konstant kamp mod naturen. Truslen var de store stormfloder, som forekommer fra tid til anden. Der findes i den tidlige middelalder beretninger om en rig frisisk handelsby ved navn Rungholt. Overleverede beretninger fortæller, at byen under den store manddrukning 16 januar 1362 sank i havet på en enkelt nat. I lang tid vidste man stort set intet om Rungholt. I nyere tid har man gjort talrige arkæologiske fund vest for Husum, og man er sikker på, at det er Rungholt, som man har fundet. At det er gået så galt for byen under en stormflod, kan skyldes, at antallet af indbyggere har været reduceret på grund af en pest-epidemi. Derfor har man ikke haft kræfter til at holde digerne ved lige. De mange fund er nu udstillet i museet. Meget illustrativt er de mange plancher og modeller af diger og sluser fra forskellige tider. Man ser, at digerne i århundredernes løb er blevet stadig højere i takt med at de teknologiske muligheder for flytning af store jordmasser er blevet stedse bedre. Ofte byggede man gårdene på værfter, det vil sige kunstigt opførte bakker i det flade marsklandskab. En meget illustrativ model viser en gård på et værft. Bølgerne havde under en stormflod gnavet en god del af værftet væk og det halve af bygningerne var styrtet sammen. Det viser, hvor hård kampen har været for at beskytte sig mod de mange stormfloder.

Efter en frokost fandt selve mødet sted. De forskellige deltagere gav en kort omtale af deres respektive organisationer. Det blev aftalt at det næste møde finder sted i Hedeby den 30 maj 2015. Det Gamle værft i Ærøskøbing tilbød sig også. Det kan blive i sensommeren august-september 2015, men det er ikke endeligt fastsat. Der blev omtalt en interessant mulighed for at få en omtale af foreningers arrangementer. Når man beskriver et arrangement i et program, som kaldes KultuNaut, kommer det automatisk med i alle de kalendere, hvor det er KultuNaut, som danner basis for de oplysninger, der vises. Det kan være biblioteker, aviser, tv m. m. Det er gratis at blive optaget i kalenderen, men arrangementet skal være offentligt og have almen interesse for at blive godkendt. Hjemmesiden er: www.kultunaut.dk.

Jeg har sendt følgende til Den Maritime Arv, således at det kan blive optaget på deres hjemmeside:

Hjortspringbådens Laug

Hjortspringbåden er den ældste plankebyggede båd, som er fundet i Nordeuropa. Omkring 300 år f.-chr. blev den oprindelige båd sænket i en offermose, som ligger midt på øen Als. I årene 1921-22 blev den udgravet og delene ført til nationalmuseet i København. På grundlag af de fundne dele udarbejdede den norske skibsbygningsingeniør Frederik Johannesen omhyggelige tegninger af den oprindelige båd.

I 1991 blev Hjortspringbådens Laug dannet med hjemsted i Holm i nærheden af Nordborg på Als. Formålet er at udbrede kendskabet til Hjortspringfundet og bygge så nøjagtig en kopi som muligt af den oprindelige båd. Bygningen foregik med brug af værktøjer, som er udformet så tæt som muligt på datidens værktøjer.

Efter mere end 10.000 timers arbejde blev kopien, der blev døbt Tilia Alsie søsat den 5. juni 1999. Siden hen er båden udstillet på Lindeværftet i Holm og mange mennesker har siden været på besøg og beundret bådens smukke linjer. Nogle gange om året bliver Tilia søsat og sejler mindre ture.

Nærmere oplysning om Hjortspringfundet, båden og laug et kan findes på hjemmesiden:

<http://www.hjortspring.dk>.

Lauget kan kontaktes på adressen post@hjortspring.dk.



Foto: Lauget.



Foto: Anette Bak Sørensen.



Foto: Nadia Haupt, Vikingskibsmuseet.

Disse tre billeder kommer også med. Herved får vi udbredt kendskabet om fundet og båden til en større kreds.

Den Maritime Arv har hjemmesiden: www.denmaritimearv.eu.

N. P. Fenger

Visionsgruppen Nordals

Der er oprettet en visionsgruppe på Nordals med det formål at skabe rammerne for en natur- og oplevelsespark på Nordals.

Med ansættelse af en projektleder i Sønderborg Kommune er der nu skabt muligheder for at gå i gang med en hvidbog, der skal beskrive mulighederne og angive løsningsforslag. Planen er at inddrage foreninger, erhvervsliv og turisme-aktører til dialog om, hvordan Nordals i fællesskab løftes op i Danmarks bedste turisme-liga.

Visionsgruppen indkaldte til et dialogmøde torsdag den 20. november 2014 i Nordborg Idrætscenter. Kommunen var repræsenteret ved Jan Bossen og Tanja Have. De inviterede foreninger var: Lokalhistorisk Arkiv i Nordborg, Jollmands Gård, Elstrupmølle, Traktormuseet, Ekleinbahn og Hjortspringbådens Laug, repræsenteret ved formanden.

Nordals har en unik natur og en række og en række organisationer og foreninger, som er interessante i turistmæssig sammenhæng. Foreningerne er baserede på frivilligt arbejde. Deres økonomiske muligheder er begrænsede og det er vanskeligt at finde tilstrækkeligt mange frivillige til at holde åbent i det omfang, som er ønskeligt.

Sønderborg Kommune har afsat et beløb på ca. 2 millioner kroner til fremme af turismen. Der er tre indsatsområder:

1. Sønderborg Midtby
2. Gråsten
3. Nordals

Det sidste er interessant for vort laug. Det er endnu ikke besluttet, hvorledes pengene skal bruges. En ide, som kom frem på mødet, bestod i, at ansætte nogle mennesker, der kun er i stand til arbejde på deltid. De kan hjælpe med til, at vi kan holde hyppigere og længere åbent.

Der kom mange andre ideer frem under mødet, men det vil blive for omfattende at referere dem alle her.

2014-11-23

N. P. Fenger.